

Posudek oponenta disertační práce Mgr. et MgA. Evy Navrátilové
Towards the Sound of Literature. Examining the Inherent Voice of Literary Works
předkládané v roce 2024 na Ústavu české literatury a komparatistiky FF UK

Stručná charakteristika práce

Mgr. et MgA. Eva Navrátilová předložila svou disertační práci na Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v programu Obecná a srovnávací literatura (komparatistika) pod supervizí prof. PhDr. Petra A. Bílka, CSc. Název své anglicky psané studie sama autorka překládá metaforickým titulem *Za zvukem literatury* a vysvětlujícím podtitulem *Zkoumání inherentního hlasu literárních děl* a v anotaci upřesňuje, že její ambicí je komplexní a zároveň univerzální pojetí tématu zvuku a literatury.

Stručné celkové zhodnocení práce

Při hodnocení celkové úrovně disertační práce lze konstatovat, že je oborově přínosná, a to jak z pohledu obecně literárněvědného, tak i z hlediska analytického. Je pravda, že autorka se dosti spoléhá na opakovaně deklarovanou neoddělitelnost sluchového vjemu od samotného procesu čtení a zvukovou strukturu textu pojímá jako výsledek čtenářova individuálního a bezprostředního dojmu, avšak současně se jí podařilo spíše obrazné a abstraktní teze poměrně spolehlivě ilustrovat na příkladech ze světové literatury v širokém žánrovém i autorském rozpětí od klasického Shakespeara *Hamleta* až po kontroverzní a inovativní Nabokovovu *Lolitu*. Celkový přínos práce lze spatřovat nejen v tom, že ukazuje argumentační, formulační a interpretační schopnosti své autorky, ale i v tom, že nabízí čtivý, nápaditý a zcela původní pohled na téma, které dosud zůstávalo stranou zájmu literární teorie i komparatistiky.

Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace

Systematicčnost své argumentace autorka dokládá přehledným rozdělením disertační práce do tří relativně samostatných částí. První část „The Cycle of Speech within Literature“ se ve formě „cyklu“ zabývá vybranými pojmy z oblasti literární teorie. Narativní struktura a řeč postav jsou sledovány ze čtyř hledisek, jimiž jsou ticho, hlas vypravěče, hlasy postav a skutečný hlas, jenž nás objektivně obklopuje v reálném světě. Druhá část „Echoes around the Cycle“ dostala podobu jakýchsi ozvěn prvotního nástinu „cyklu“, v nichž se sémantické souvislosti zvuku a literatury

prověřují na tématech z oblasti typografie, procesu psaní, audiální podoby literárních děl a historie čtení (zejména orálního a tichého). Třetí část „The Sounding Core“ se zabývá pomyslným „jádreem“ v tom smyslu, že se pokouší popsat zvukovou esenci čtení a její souvislost s čtenářským prožitkem.

Přestože v angličtině působí metaforická vyjádření efektně, zdá se, že některé termíny nejsou dostatečně argumentačně podloženy, což se bohužel týká i zhusta užívaného pojmu „ozvěna“, jenž je pojímán značně polysémanticky. Jako sporné vnímám i poněkud neurčité formulování výsledků. V samotném závěru práce Eva Navrátilová mj. uvádí: „The last part of the dissertation tried to approach the very core of sonority in literature. The chosen means of expression are also related to such an abstract assignment, their character is highly metaphorical and speculative“ (s. 195). Jestliže se „metaforičnost“ a „spekulativnost“ stávají přiznanými atributy výkladu, je zřejmé, že tato disertační práce si neklade za cíl stanovit pravidla či zákonitosti, ale spíše s jistým nadhledem a s esejistickou lehkostí prozkoumává zvolené téma, totiž zvukovou stránku literatury a hlas, jímž k nám dílo promlouvá nebo může promlouvat.

2. Formální úroveň práce

Práce má vysokou formální úroveň, kterou dokumentuje pečlivá redakce, z níž je patrná autorčina svědomitost a přemýšlivost. Text je vizuálně přehledný a velmi dobře graficky zformátovaný. Ukázky z primární literatury jsou zřetelně odlišeny od vlastního výkladu a přehledné je i citování z literatury sekundární. Oceňuji rovněž závěrečné soupisy, které oddělují literaturu teoretickou (200 položek) a literaturu uměleckou (54 tituly).

3. Práce s prameny a s materiálem

Autorka pracuje s primárními i sekundárními prameny pečlivě a promyšleně. O její důkladnosti v práci s materiálem svědčí i další precizní seznamy, mj. „List of Literary Quotations“ (s. 225–226), v němž jsou shrnuty odkazy na citace z umělecké literatury, a komplementární seznamy „List of Figures“ a „List of Tables“ (s. 227).

4. Vlastní přínos

Téma vztahu zvuku a literatury je dosti široké a v běžném literárněvědném zkoumání dosud neuchopené, leč pro dosavadní profesní i pedagogickou praxi kandidátky do značné míry charakteristické. Eva Navrátilová má za sebou skvělou pověst několikanásobné laureátky celostátních i mezinárodních festivalů v uměleckém přednesu, praxi profesionální interpretky audioknih, znalosti z elévského programu Českého rozhlasu a zejména zkušenost vyučující

v předmětech *Hlas v textu a text v hlase* a *Audiokniba v teorii a praxi* na dvou fakultách Univerzity Karlovy. Ze své dosavadní výzkumné práce v této oblasti pak vytěžila i kapitolu “Beat nahlas, být slyšet. Beatnická poezie a performance” v kolektivní monografii *Na hranicích podobnosti: česká poezie po roce 1945 v komparativní perspektivě* editorů Elišky Hárteřové a Josefa Hrdličky (Praha: Univerzita Karlova, 2022). Autorka proto mohla vnést do tématu řadu vlastních postřehů a pohledů, které vycházejí z její osobní zkušenosti. V tomto smyslu nutno konstatovat, že svým textem zcela naplňuje mé představy o odborné práci, která směřuje k tomu, aby zjistila o předmětu zájmu to, co ještě není známo (ticho v literatuře), a současně na skutečnosti, které jsou známy, pohlíží z nového zorného úhlu (vypravěč a řeč postav). Předložený text sice zkoumání vztahu mezi zvukem a literaturou zcela nevyčerpal, avšak zcela jistě nabízí postřehy, na něž bude možné v dalším bádání účinně navazovat.

Dotazy k obhajobě

Jakkoli jsou analytické pasáže čtivé a obsahová struktura práce originální, domnívám se, že i v teoreticky pojaté disertační práci využívající ve značné míře abstrakce je nutné opakovaně prokazovat připravenost k samostatné činnosti v oblasti výzkumu a deklarovat ji schopností jasně formulovat vědecké výsledky. **Jak byste shrnula výsledky své disertační práce, pokud byste měla použít jen několik stručných vět v češtině?**

Přenesla jste již výsledky své disertační práce do výuky? Jakým způsobem?

Závěr

Disertační práce Mgr. et MgA. Evy Navrátilové *Towards the Sound of Literature. Examining the Inherent Voice of Literary Works* splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji hodnocením **prospěla**.

V Brně dne 29. května 2024

doc. PhDr. David Kroča, Ph.D.

Pedagogická fakulta
Masarykova univerzita